

M.L. Vermeulen, LL.M.
uitvoerend secretaris

Aan de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie
Mw. drs. M.C.F. Verdonk
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Cc: Vaste commissie voor Justitie

Leiden, 14 september 2004

Betreft: Uitzettingen van Somaliërs

Zeer geachte mevrouw Verdonk,

In dit schrijven willen wij graag uw aandacht vragen voor onze bezorgdheid over de uitzettingen van Somaliërs. Onlangs bepaalde het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in een zogeheten 'interim-measure' dat een Somaliër die behoorde tot een meerderheidsclan niet uitgezet kon worden naar Noord-Somalië, waarbij het Hof oordeelde dat het eerst nadere informatie nodig had over de situatie van ontheemden in Noord-Somalië.¹ Naar het oordeel van het NJCM heeft deze uitspraak gevolgen voor alle Somaliërs die uitgezet dreigen te worden en niet afkomstig zijn uit Noord-Somalië. Het NJCM wil u dan ook vragen om uitzettingen van Somaliërs uit Noord-Somalië die niet uit die regio afkomstig zijn op zijn minst voorlopig op te schorten totdat het Hof kennis heeft genomen van het nieuwe ambtsbericht van het Ministerie van Buitenlandse zaken, en een oordeel heeft gegeven over mogelijke verlenging van deze interim-measure.²

Interim-measures op basis van Rule 39 van de 'Rules of Court' zijn volgens de jurisprudentie van het Hof bindend.³ Interim-measures worden in de praktijk slechts bij uitzondering toegekend en zijn meestal niet gemotiveerd. Het NJCM kan de uitspraak van het Hof dan ook bezwaarlijk anders opvatten dan als een vingervijzing om uitzettingen van Somaliërs die niet afkomstig zijn uit Noord-Somalië tijdelijk te stoppen. Het NJCM voelt zich gesterkt in deze visie doordat reeds eerder het Europees Hof in een interim-measure gemotiveerd heeft aangegeven dat een Somalische asielzoeker uit een minderheidsclan niet uitgezet kon worden.⁴ Op grond van deze uitspraak heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State bepaald dat uitzettingen van deze groep vooralsnog niet meer plaats kunnen vinden,⁵ waarna door u een vertrekmoratorium voor deze minderheidsgroeperingen is afgekondigd.

Daarbij komt dat het in de huidige stand van zaken te verwachten is dat het Hof alle aangevraagde interim-measures voor Somaliërs die uitgezet dreigen te worden en niet afkomstig zijn uit Noord-Somalië zal toewijzen. Aannemelijk is dat continuering van de

---

¹ Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) 31 augustus 2004, Application no. 20218/04. Van de uitspraak werd melding gemaakt in onder meer de Volkskrant en het NRC Handelsblad van 2 september 2004.

² Dit aangezien het Hof heeft overwogen 'this interim-measure will stay in force at least until such time as the Court has had the opportunity to examine the official country report which will be issued by the Netherlands Minister of Foreign Affairs in the autumn.'

³ EHRM 6 februari 2003, Mamatkulov en Abdurasulovic v. Turkije, NJCM bulletin 29 januari 2004, m.n. E. Rieter.

⁴ EHRM 3 mei 2004, Application no.15243/04.

⁵ ABRvS 28 mei 2004, NAV 2004/203 en JV 2004/278.

uitzettingen zal leiden tot een stroom van klachten bij het Europees Hof. Deze situatie is onwenselijk omdat het Europees Hof dan in feite zou optreden als een soort hoge beroepsrechter, en dit op gespannen voet staat met de verplichtingen van lidstaten om klachten zoveel mogelijk op nationaal niveau af te doen.⁶ Daarmee zou bovendien de toch al problematische case-load van het Europees Hof verder worden vergroot, terwijl het juist het streven van de lidstaten is om deze case-load te beperken.⁷ Nederland ontwikkelt daar als voorzitter van de Raad van Ministers van de Raad van Europa ook initiatieven toe.

De bezorgdheid van het NJCM als mensenrechtenorganisatie over deze uitzettingen wordt gevoed doordat er inmiddels melding is gemaakt van een tweetal gevallen van (mogelijk) refoulement die het gevolg zouden kunnen zijn van dergelijke uitzettingen. Deze gevallen zijn zeer ernstig, temeer daar zwaarwegende bepalingen in mensenrechtenverdragen uitzettingen die dergelijke consequenties hebben verbieden.⁸

Het eerste geval betreft de heer Abdirahman (IND nr. 8711.29.4002), die is uitgezet via de Verenigde Arabische Emiraten (de zogeheten 'Dubai-route'). Volgens een verklaring van het Dulmidid Center of Human Rights te Bassasso zou de heer Abdirahman door de autoriteiten van Puntland zijn geweigerd en teruggestuurd naar Dubai. Te Dubai is hij mishandeld en vervolgens opnieuw naar Puntland gestuurd. Het NJCM heeft geen informatie ter beschikking staan waaruit blijkt wat er verder met hem is gebeurd. Van deze kwestie is overigens melding gemaakt in de dagvaarding in het kort geding over de uitzetting van Somalische asielzoekers die is aangespannen door de Vereniging asieladvocaten en -juristen Nederland, Vluchtelingenwerk Nederland en enkele andere organisaties.

Het tweede geval betreft de heer Abdinassir Abdilatif Ali, die in oktober 2003 is uitgezet via Kenia (de zogeheten 'Nairobi-route'). Amnesty International maakte er onlangs melding van dat hij in juni van dit jaar om het leven was gebracht in Mogadishu. De kwestie heeft in diverse kranten gestaan.⁹

Het is het NJCM bekend dat er op dit moment nog uitzettingen plaatsvinden van Somaliërs. Het NJCM is niet principieel gekant tegen uitzettingen, maar maakt zich zorgen over de onduidelijkheid die nu bestaat over de vraag of de Somalische asielzoekers die via deze route worden uitgezet wel aankomen in Noord-Somalie, temeer daar de autoriteiten van Somaliland en Puntland hebben aangegeven geen vluchtelingen te willen accepteren die niet afkomstig zijn uit hun gebied. Ook maakt het NJCM zich zorgen over onduidelijkheid die bestaat over

---

⁶ Artikel 1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) bepaalt dat staten de rechten uit het EVRM moeten garanderen voor ieder onder hun rechtsmacht. Artikel 13 EVRM bepaalt dat ieder recht heeft op een effectief rechtsmiddel op nationaal niveau. Op grond van deze bepalingen is het toezichtmechanisme van het EVRM subsidiair. De declaratie 'Guaranteeing the long-term effectiveness of the European Court of Human Rights' adopted by the Committee of Ministers at its 112th Session, Strasbourg, 14-15 May 2003 [CDDH (2003) 018 Appendix III] onderschrijft dat het voorkómen van schendingen op nationaal niveau en het verbeteren van nationale rechtsmiddelen een hoofdonderwerp is bij de herziening van het Europees Hof.

⁷ Aanbevelingen hiervoor zijn onder meer te vinden in de Draft recommendation (conceptaanbeveling) van het Comité van Ministers, Appendix I van document CDDH (2003)026 Addendum I Final.

⁸ Het gaat dan om artikel 33 Vluchtelingenverdrag, artikel 3 EVRM, artikel 3 Antifolterverdrag en artikel 7 Verdrag inzake Burger- en Politieke rechten, die zien op de situatie waarin een vluchteling wordt uitgezet naar een land waar hij of zij gevaar loopt te worden vervolgd dan wel het risico loopt gemarteld of mishandeld te worden. Het NJCM merkt hierbij op dat artikel 3 EVRM bovendien absolute werking heeft, hetgeen wil zeggen dat er geen omstandigheden bestaan waarin een uitzetting van iemand die een dergelijk risico loopt wel geoorloofd is.

⁹ Onder meer het NRC Handelsblad van 30 juli 2004.

de situatie in Puntland, nu Artsen zonder Grenzen u heeft bericht dat ‘de bevolking daar continu is blootgesteld aan willekeurig geweld’.¹⁰

Volgens diverse bronnen zou er vanaf Nairobi geen begeleiding meer plaatsvinden door de Nederlandse autoriteiten, terwijl er een tussenstop wordt gemaakt te Mogadishu, een deel van Somalië dat door het Ministerie van Buitenlandse Zaken als onveilig wordt beschouwd. De onzekerheid over het lot van uitgezette Somaliërs wordt met name gevoed door het feit dat de vliegvelden in Mogadishu in handen zijn van de krijgsheren, terwijl er onduidelijkheid bestaat over de controle die zij over de vluchten uitoefenen.

Het NJCM merkt ten slotte op dat er in het geval van mijnheer Abdilatif sprake lijkt te zijn van een onjuiste toepassing van artikel 4:6 Algemene wet bestuursrecht (Awb). Uit berichtgeving van de pers en contacten met de advocaat van de heer Abdilatif werd duidelijk dat zijn eerste aanvraag buiten behandeling is gesteld omdat de betrokkene met onbekende bestemming vertrokken zou zijn, terwijl de IND op het moment van het nemen van de beslissing informatie beschikbaar had waaruit bleek dat de heer Abdilatif in Groot-Brittannië was en zijn aanvraag in het kader van het Verdrag van Dublin door Nederland verder zou worden behandeld. Het komt het NJCM voor dat deze omstandigheid onvoldoende is meegewogen en dat artikel 4:6 Awb hier ten onrechte is toegepast. Het NJCM heeft al eerder zorgen geuit over een soms te strikte toepassing van artikel 4:6 Awb.¹¹ Ook de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft erop gewezen dat het bestuur bij de beoordeling van de toepassing van artikel 4:6 Awb een eigen discretionaire ruimte heeft, en dat een nieuwe beoordeling zelfs zonder nieuwe feiten zeer wel mogelijk is.¹²

Samenvattend wil het NJCM er bij u op aandringen de uitzettingen van Somaliërs die niet afkomstig zijn uit Noord-Somalië op zijn minst op te schorten. Tevens wil het NJCM de problematiek van artikel 4:6 Awb nogmaals bij u onder de aandacht brengen.

Hoogachtend,

Th.J. Blommesteijn RA
vice-voorzitter NJCM

---

¹⁰ Brief van 26 mei 2004, aangehaald in de Volkskrant van 2 september 2004. De passage in de brief roept zelfs de vraag op in hoeverre een beleid van categoriale bescherming in de zin van artikel 29 lid 1 onder d Vreemdelingenwet 2000 hier op zijn plaats zou zijn.

¹¹ NJCM publicatie ‘De AC-procedure, De Achilleshiel van het asielbeleid. Een commentaar van het Nederlands Juristen Comité van de Mensenrechten op het gebruik van de versnelde asielprocedure in de aanmeldcentra- november 2003’.

¹² ABRvS 19 mei 2004, JV 2004/313.